

³⁵⁹ V rámci zákona o sociálně-právní ochraně dětí potom navrhujeme do ustanovení § 6 výslovně zakotvit, že sociálně-právní ochrana se zaměřuje na děti, které žijí s rodiči, mezi nimiž dochází k násilí.

Dále by podle našeho názoru měla být jasně vyjádřena povinnost mlčenlivosti pracovníků OSPOD o adrese pobytu matek s nezletilými dětmi v azylových domech s utajovanou adresou, kde se skrývají před násilníkem (§ 57 zákona o sociálně-právní ochraně dětí). Předním hlediskem sociálně právní ochrany dítěte je zájem a blaho dítěte (§ 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí). Výkon ochrany práv dítěte OSPOD je odvislý od práva dítěte žádat o pomoc při ochraně svých práv (§ 8 zákona o sociálně-právní ochraně dětí), práva rodiče žádat OSPOD o pomoc při výkonu rodičovské zodpovědnosti (§ 9 zákona o sociálně-právní ochraně dětí) a oprávnění každého občana upozornit OSPOD na porušení povinností nebo zneužití práv rodičů plynoucích z jejich rodičovské zodpovědnosti (§ 7 zákona o sociálně-právní ochraně dětí).³⁶⁰

V oblasti **sociálního zabezpečení** navrhujeme, aby bylo výslovně stanoveno, že sociální situace obětí domácího násilí v rámci posuzování nároku podle zákona o životním minimu, zákona o státní sociální podpoře a zákona o sociální potřebnosti má být reflektována od okamžiku, kdy se předmětné státní orgány dozvědí o tom, že oběť domácího násilníka opustila.

Podle **zákona o poskytnutí peněžité pomoci obětem** mohou oběti násilné trestné činnosti žádat od státu finanční pomoc. Z hlediska zkoumané efektivnosti se domníváme, že řízení o přiznání takové pomoci by mělo být minimálně zjednodušeno a zkráceno.

³⁶⁰ „Je-li to v zájmu dítěte, pak by zákon měl být vyložen tak, že státní orgány mají obecnou povinnost chránit zájmy dětí v jakékoli souvislosti. Měly by se tudíž obracet na ty státní orgány, kterým zákon o rodině a další soukromoprávní předpisy (zejména občanský zákoník a občanský soudní řád) chránit zájmy dítěte ukládají.“ - Srovnej Radvanová, S., Zuklinová, M.: Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva, Praha, C.H.Beck, 1999, str. 104

6. VÝZNAM PREVENCE PŘI OCHRANĚ SPOLEČNOSTI PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM ³⁶¹

6.1 Osvětové kampaně, výchovné programy, prevenční projekty

Jednou ze základních příčin domácího násilí je snaha o dominanci, moc, rozdělení rolí, kdy jeden v páru usiluje o nadřazené postavení a druhý, nebo přesněji řečeno druhá, je vmanipulován do pozice podřízenosti. Násilníci svým jednáním většinou kompenzují nějakou vlastní nedostatečnost, realizují si tak některou ze svých potřeb, aniž by však dali prostor k naplnění potřeb své oběti ve vztahu. Násilníci mají tendence své jednání bagatelizovat či popírat úplně. Svým okolím jsou agresori vnímáni převážně jako spořádaní manželé, otcové, slušní lidé. Násilníci mají často velmi striktní představy o rozdělení rolí mezi muže a ženu, o tom, co je mužská a ženská morálka, o tom, jaká má být jejich partnerka (dcera atd.), většinou rovněž verbálně odmítají bezdůvodné násilí a od ostatních pachatelů násilí se striktně distancují.

Mé klientky mi vypověděly, že byly svými násilnickými partnery často hodnoceny a posuzovány a rovněž nabádány k tomu, aby nevybočovaly z pozice, která je jim podle násilníka určena: „...*dněska jsi byla celkem slušná, chovala jsi se vhodně...správně ženě končí svoboda okamžikem, kdy se provdá, v ten moment musí na kamarádky zapomenout...chlap Ti nebude hlídat dítě, jako nějaká trapná baba...protože večere nestála za nic, žádné peníze pro malou ti nedám, ale uvidíme, jak se vytáhneš v posteli...ostatní ženy následují své muže, Ty jsi však se mnou do Německa nechtěla jít a tím jsi mi zkazila život...“.*

Domácí násilí nebývá omezeno na jednu izolovanou násilnou epizodu, má tendence se neustále vyvíjet, gradovat, z počátku **ohrožuje většinou důstojnost, posléze zdraví a nakonec i život své oběti (obětí, jsou-li v násilném vztahu přítomny děti).**

Pro současný přístup české společnosti k domácímu násilí je však stále ještě typické, že většinou nezohledňuje domácí násilí v celé jeho komplex-

³⁶¹ Tuto kapitolu jsem publikovala v neaktualizované a pozmeněné podobě v Voňková, J. a Huňková, M.: Domácí násilí v českém právu z pohledu žen, první vydání, Praha, proFem, 2004

nosti, ale zaměřuje se (zejména orgány činné v trestním řízení, soudy rozhodující o úpravě rodičovské zodpovědnosti apod.) většinou vždy jen na jeden izolovaný útok, který nakonec zhodnotí jako bezvýznamný. K četnosti jednotlivých ataků nepřihlíží, formy domácího násilí v nikoli fyzické podobě často není schopna vnímat vůbec.

Běžná je rovněž tendence veřejnosti ihned potom, co oběť násilí na sobě páchané zveřejní, zaměřit na ni svoji pozornost („...jistě je zločinná a chce pro sebe získat manželiv byt“, „...není blázen?“, „...provokovala?“). Přičemž způsob, jakým je domácí násilí dále prezentováno v médiích i na veřejnosti obecně, jen podporuje zabředlé stereotypy a týrané oběti dále utvrzuje v posílení vlastní získané trpké zkušenosti, že domoci se pomoci v jejich situaci v tomto státě nelze.

Týraný člověk však po dlouhodobém setrvávání v násilném vztahu většinou nemá šanci sám se bez pomoci zvenčit z této situace vymanit. Jak bylo podrobně rozebráno v kapitole 3. této publikace, v současné době v ČR dosud absentuje ucelený komplex právních ustanovení určených na ochranu obětí domácího násilí a jejich ochrana podle stávajících ustanovení právního řádu je od dostatečnosti zatím jen velmi vzdálená.³⁶²

Avšak ani sebedokonalější právní rámec nesníží počet obětí domácího násilí, nebude-li provázen cílenou změnou společenských vztahů spočívající v jejich kultivaci.

Domnívám se, že z hlediska efektivnosti je třeba odlišovat, co lze učinit pro konkrétní oběť domácího násilí od toho, co lze učinit obecně pro ochranu společnosti před tímto negativním jevem.

³⁶² Při své praxi právničky a koordinátorky specifického centra pro oběti zejména nejbrutálnějších a nejintenzivnějších forem domácího násilí jsem zažila mnohé situace - hodnoceno očima „těch zvenku“ - na pomezí science fiction. Jednou jsem například utrkala po poměrně rušné ulici v Brně společně se dvěma svými klientkami před násilníkem, který křičel, že teď nás všechny rozseká, aniž bychom vzbudily pozornost kohokoli z kolemjdoucích; dále jsem zažila např. rozhovor s pracovnící OSPOD, která mi do očí vysvětlovala, že matka si děti do své péče nezaslouží, neboť není dobrou matkou, když nedokázala děti uchránit od pohledu na násilí, které jí působil jejich otec, a domnívá se, že bude dětem u otce lépe; slyšela jsem soudkyni rozhodující o rozvodu hodnotit lékařskou zprávu, v níž bylo uvedeno, že pacientka na následky napadení manželem utrpěla otřes mozku, zlomeninu žeber, včetně několika hematomů, přičemž jeden z nich kopíroval podrážku bot manžela této ženy, tak, že lékařská zpráva neprokazuje, že předmětná zranění způsobil ženě její manžel a že tato žena si předmětná zranění mohla způsobit sama např. lučením hlavou o těleso ústředního topení a vzhledem k tomu, že manžel zastává stanovisko, že svoji ženu miluje a rozvádět se nechce, doporučuje oběma návštěvu manželské a rodinné poradny; jednou jsem byla v souvislosti se svou prací přepadena; setkala jsem se s psychologem, který doporučil ženě, která byla manželem několikrát v rozmezí jednoho roku pobodána nožem tak, že musela být hospitalizována v nemocnici, aby svého muže neprovokovala a snažila se mu ve všem vyjít vstříc apod.

³⁶³ Více např. Voňková, J. - Huňková, M. - Vavroňová, M. a Prokopová, Z.: Násilí v rodině a domácnosti

Rozvedeno detailněji tento přístup znamená, že při řešení každého případu domácího násilí je nutno zohlednit všechna fakta a individuální charakteristiky té které konkrétní kauzy. A tak není-li oběť domácího násilí např. psychicky schopna unést vyčerpávající trestní řízení ve stávajících českých podmínkách (viz podrobněji kapitola 3.2.2 této publikace), navíc s tím, že by ji tento postup neadekvátně ohrozil, domnívám se, že je vhodné pomoci jí zvolit jiné řešení její situace tak, aby byla maximálně zajištěna její ochrana, bezpečí, a aby bylo co možná nejrychleji dosaženo vyjasnění všech okruhů právních otázek spojujících ji s násilníkem (péče o děti, rozvod, bytová otázka, majetkoprávní vazby apod.). Jsem toho názoru, že oběti domácího násilí není vhodné nutit k aktivitě, které nejsou schopny. Zejména není vhodné motivovat je k aktivnímu boji proti domácímu násilí za každou cenu. Na druhé straně se domnívám, že v obecné rovině snahy o potírání domácího násilí je třeba proti domácímu násilí veřejně vystupovat, snažit se, aby toto téma bylo bráno na zřetel a přestalo být společností tolerováno.

Násilí odehrávající se v domácnosti není a nikdy nemůže být věcí soukromou, neboť stát nese povinnost chránit základní hodnoty člověka (život, zdraví, důstojnost), které jsou právě domácím násilím narušeny. Domácí násilí v případě tolerance k němu cestuje z generace na generaci.

Velkou roli z hlediska efektivnosti ochrany společnosti před domácím násilím sehrává v prvé řadě dostatečná informovanost veřejnosti.

I přes již poměrně rozsáhlé otevření a zprostředkování této tematiky laikům a přes dosud vyslané vlašťovky směřované na odbornou veřejnost (celorepublikové školení pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dítěte pořádané v rámci projektu AdvoCats for Women obecně prospěšnou společností proFem³⁶³, celorepublikové školení pracovníků a pracovníc azylových domů pořádané v rámci projektu Kormidlo občanským sdružením Bílý kruh bezpečí³⁶⁴ apod.) totiž podle mého názoru zůstává v ČR **základním nedostatkem na tomto poli oblast informovanosti odborné veřejnosti.**³⁶⁵ Jako

z pohledu práva (domácí násilí), Texty jsou určeny pro účastnice a účastníky školení o možnostech prevence a sociálně-právní pomoci dospělým obětem a dětem, první vydání, Praha 2002

³⁶⁴ Více např. www.domacinasili.cz

³⁶⁵ K demonstraci neinformovanosti odborné veřejnosti o domácím násilí např.: „... Do věznic se zvýšenou ostrahou na 14 a půl roku poslal v pátek senát Krajského soudu v Brně 28letého Milana Poláška z Hodonína, který se přiznal, že letos 29. července v noci ve vzteku ubodal svoji 18letou družku Pavlu Dlouhou. Dívce, se kterou má dnes již skoro ročního syna Milana, zasadil nejméně 25 bodných ran do celého těla. „... Udivujeme se, že poškozená s Poláškem, který se k ní choval naprosto autoritativně a často jí bil, tak dlouho vydržela žít,“ řekl předseda rozhodujícího senátu. „Srovnej Knůtůg, P.: Za ubodání družky soud vyměřil 14 a půl roku, Právo ze dne 16. 12. 2000

prioritní úkol neprávnických způsobů pomoci ochraně společnosti před domácím násilím tedy považují především **zcitlivění veřejnosti – zejména její odborné části** (policisté/policistky, soudkyně/soudci, legislativci, lékaři/lékařky, pracovníce/pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dítěte, kuratery, státní zástupci/zástupkyně, učitelé apod.) – **k předmětnému tématu**, protože jen ten, kdo pochopí podstatu tohoto jevu, jeho vývoj, pozici týrané osoby v jeho rámci, je schopen na domácí násilí adekvátně a bez předsudků reagovat.

Pasivní postoj osob zainteresovaných v procesu pomoci obětem domácího násilí zainteresovaných a široké veřejnosti vůbec k tomuto jevu vede k posilování přesvědčení pachatele, že se vlastně nic neděje a že má na své chování nepsané právo.

6.1.1 Inspirace ze zahraničí

„Pro miliony žen světa je právě domov místem teroru... Násilí ve vlastním soukromí je nejuniverzálnější formou ubližování a přece se o něm příliš neví. Statistiky ze Spojených států amerických hovoří, že jen jedna ze sta bitých žen požádá o pomoc. V mnoha zemích se považuje týrání v domácím prostředí za soukromou záležitost a tak i zákony mlčí o útocih v rodině.“³⁶⁶

Společnost je proto třeba proti toleranci domácího násilí zcitlivět. Velkou roli při plnění tohoto úkolu sehrávají zejména **osvětové kampaně a výchovné programy**.

Nyní se pokusím představit alespoň ve velmi stručné formě ty zahraniční projekty, které podle mého názoru vynikají ať už neotřelostí nápadu či svým významem nad jiné a zároveň mohou sloužit jako inspirace pro české prostředí.

EDINBURGSKÁ KAMPAŇ

V prosinci 1995 zorganizovala ženská organizace v Edinburgu kampaň pod názvem „Nulová tolerance“ s cílem informovat veřejnost o vysokém počtu týraných žen. Součástí kampaně byly čtyři druhy velmi silně kontrastních plakátů, umístěných na reklamních plochách po celém městě, na významných městských budovách a kulturních zařízeních.

Motivem obrázků byl vždy ideální domov a každý plakát jako celek na první pohled evokoval dojem, že ztělesňuje reklamu propagující nějaký komerční pro-

³⁶⁶ Kampane a opatrenia proti násiliu páchanom na ženách, (Aspekt) In: Násilie I, prvé vydanie, Bratislava, Aspekt, 1995, str. 77 - v prekladu

dukt (např. nejvýhodnější druh pojištění domácnosti), avšak ihned záhy – při bližším zaměření pozornosti – vystoupil pravý důvod toho, co předesílal. Jedním z hlavních cílů realizátorek kampaně totiž bylo upozornit veřejnost na fakt, že mezi důvody, proč týraná žena ze společné domácnosti s násilníkem neodejde, je v mnoha případech i ekonomická závislost této ženy na násilném partnerovi. Krom provokujících plakátů byly součástí kampaně inzeráty na specializované služby pro oběti domácího násilí, různé besedy a další doprovodné akce k tématu.

Celá kampaň byla veřejností hodnocena velmi pozitivně a jen 9 % z oslovených občanů se vyjádřilo v tom smyslu, že hovořit o domácím násilí na veřejnosti pokládají za nepatřičné.³⁶⁷

MNICOVSKÁ KAMPAŇ – „AKTIVNĚ PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ“

Pracovní tým připravující tuto kampaň byl sestaven z členek širokého spektra institucí a zařízení, které byly v přímé konfrontaci s tematikou násilí mužů proti ženám. Jako hlavní cíl si stanovily vymýtit převládající postoj tolerance k tomuto druhu násilí ve společnosti a připravit laickou i profesionální veřejnost k aktivnímu a efektivnímu jednání proti tomuto druhu násilí. Jako nejkontroverznější – avšak zároveň i nejdiskutovanější a velmi efektivní – se ukázala plakátová část kampaně. Největší ohlas potom vzbudil ten z pěti posterů, na němž známý kapitán fotbalového mužstva FC Bayern a hráč národní reprezentace Thomas Helmer uděloval „červenou kartu“ mužskému násilí.

V rámci kampaně byl rovněž stanoven cíl naučit prostřednictvím besed a dalších akcí ve školách chlapce a mladé muže zdravému sebevědomí, které není připoutané na agresivně patriarchální vzory a které nepotřebuje ke svému potvrzení použití fyzického či psychického násilí.³⁶⁸

FINSKÝ PROJEKT PREVENCE NÁSILÍ NA ŽENÁCH Z OBDOBÍ 1998–2002

V únoru 1997 sestavila Státní rada ve spolupráci s výbory vytvořenými na 4. světové konferenci o ženách v Pekingu v roce 1995 akční plán rovnosti pohlaví pod názvem „Z Pekingu do Finska“ podporovaný finskou vládou.

³⁶⁷ Více např. Herman, J. L.: Aktivne proti mužskému násiliu In: Pinta žena, Aspekty násilia páchaného na ženách (Aspekt), první vydání, Bratislava, 2001, str. 124 a násl.

³⁶⁸ Více např. Lacínová, L.: Kampane a opatrenia proti násiliu páchanom na ženách, (Aspekt) In: Násilie I, prvé vydanie, Bratislava, Aspekt, 1995, str. 221

³⁶⁸ Jeden z projektů realizovaných pod touto hlavičkou ministerstva sociálních věcí a zdraví byl zaměřen i na prevenci násilí na ženách. Účelem tohoto projektu bylo podpořit postoje společnosti odporující tomuto druhu násilí, zviditelnit jeho negativní aspekt, neustále informovat veřejnost o jeho následcích, zminimalizovat jeho výskyt a zajistit snadno přístupnou paletu služeb určenou jednak pro jeho oběti, ale rovněž tak pro jeho pachatele.

Projekt se skládal z celkem sedmi dílčích částí: vydávání a distribuce školicích a vzdělávacích materiálů, rozvoje služeb, spolupráce s médii a poskytování informací, snahy o reformu legislativy, boje proti násilí v zaměstnání a násilí na migrantkách. K dosažení účelů projektu byly stanoveny tyto úkoly a činnosti: monitoring rozvoje strategií a činností určených na potírání násilí na ženách na národní i mezinárodní úrovni, koordinace úsilí o prevenci násilí kooperací nestátních orgánů s nevládními organizacemi, institucemi a dalšími projekty na národní úrovni, zvyšování informovanosti odborné i laické veřejnosti pořádáním seminářů a školení, rozvoj výzkumu a sběru dat týkající se problematiky gender, příprava návrhů nové legislativy, rozvoj mezinárodní spolupráce, vypracování národního akčního programu prevence násilí na ženách a monitoring jeho uplatňování.

V rámci tohoto projektu bylo vytvořeno 12 regionálních multiprofesních týmů rozmístěných po celém území, které plánovaly a řídily práci v rámci svých oblastí.

Společně byly zahájeny nejdříve regionální a posléze i celostátní mediální kampaň.³⁶⁹

Za nesmírně inspirativní na tomto projektu pokládám zejména v jeho koncepcnost a propojenost jeho jednotlivých dílčích oblastí a částí.

Jinými slovy řečeno domnívám se, že Finové (na rozdíl od Čechů) jasně pochopili skutečnost, že nelze říci „A“ (např. v podobě veřejné kampaně vybuzející oběti domácího násilí k tomu, aby netolerovaly tento jev a nešly se vyhledat pomoc) bez současného ukotvení „B“ (např. v podobě institutů a služeb určených k ochraně obětí).

BERLÍNSKÝ INTERVENČNÍ PROJEKT PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ

Tento projekt fungující již osm let stanovil za svůj leitmotiv heslo „spolupráce“. Jeho koncepce je založena na strategii koordinované a kooperativní

³⁶⁹ Více např. Preventivní programy, veřejné kampaně – Finsko In: Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích, Studie Bílého kruhu bezpečí, první vydání, Praha, Bílý kruh bezpečí, o.s., 2002, str. 29

činnosti všech zúčastněných; uskutečnění cílené právní politiky, ve které jde na jedné straně o důslednou realizaci a na druhé straně o další rozvoj doprovodného práva; vytvoření rámcových podmínek, které zajišťují rozsáhlou ochranu obětí domácího násilí včetně jejich dětí; sladění společných cílů ve všech orgánech intervenčního projektu.

Základním cílem projektu je zefektivnění ochrany postižených žen a jejich dětí a zároveň převzetí odpovědnosti pachatele. Projekt je podporován Spolkovým ministerstvem pro rodinu, seniory, ženy a mládež, Správou pro práci sociální otázky a ženami Berlínského senátu. Koordinační středisko tvoří čtyři koordinátorky (právníčky a pedagožky) a jedna administrativní síla. V současné době tvoří počet osob na projektu zúčastněných číslo větší než 150.

Mezi výsledky tohoto projektu patří mimo jiné i sběr dat v oblasti policejních zásahů v případech domácího násilí, který následně podmínil vznik speciálního oddělení pro domácí násilí v rámci státního zastupitelství; koncepční program vzdělávání soudců, policistů, státních zástupců a mládeže k tématu; vytvoření kvalitních informačních materiálů pro postižené ženy v několika jazycích; vypracování metodických pokynů pro práci zasahujících policistů; zřízení krizové telefonické linky; vypracování návrhu tzv. zákona o ochraně proti domácímu násilí atd.³⁷⁰

SLOVENSKÁ KAMPAŇ – „PIATA ŽENA“

První celoslovenskou kampaň proti násilí na ženách připravilo na přelomu roku 2001 a 2002 sedm ženských neziskových organizací. Touto kampaní chtěly upozornit na skutečnost, že násilí páchané na ženách je věcí veřejnou, i když se odehrává v soukromí. Zejména chtěly zdůraznit skutečnost, že stát a jeho instituce jsou povinny brát násilí páchané na ženách stejně jako kteroukoli jinou trestnou činnost, neboť je k tomu zavazují nejen Ústava SR a platná legislativa, ale rovněž mezinárodní dokumenty o lidských právech.

První část druhé celonárodní slovenské kampaně proti násilí na ženách začala dne 25. listopadu 2002 (Mezinárodní den proti násilí na ženách) a její druhá část dne 10. prosince 2002 (Mezinárodní den lidských práv). Součástí kampaně byly rozhlasové a televizní spoty, tiskové besedy, setkání a další tematické akce (např. mezinárodní seminář „Piata žena a iné kampane proti násilíu páchanému na ženách“ spojený s výstavou plakátů a festivalem televizních spotů z kampaní proti domácímu násilí).³⁷¹

³⁷⁰ Více informací např. na www.bigberlin.org nebo www.wibib.uos.de

³⁷¹ Více informací např. na www.stopnasiliiu.cz

6.1.2 Česká cesta

Nelze říci, že by Česká republika představovala tabulu rasu v oblasti rozvoje veřejné diskuse na téma boje proti domácímu násilí. Domnívám se naopak, že v České republice došlo k jakémusi otočení priorit a hovory na toto téma vedou před praktickými kroky a naplňováním jasně stanoveného a cíleného postupu proti tomuto negativnímu celospolečenskému jevu za ochoty ke kooperaci všech zainteresovaných složek.

Vzhledem k obrovskému množství nejrůznějších informačních, školicích, diskusních apod. projektů pořádaných zejména na regionální úrovni v současné době zmíním v této práci pouze některé z nich – a to zejména ty, které podle mého názoru svým rozsahem či významem vynikají nad ostatní.

NĚKTERÉ AKTIVITY INSCENOVANÉ ZE STRANY STÁTU (INFORMAČNÍ KAMPAŇ VLÁDY, KULATÉ STOLY, ALIANCE PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ)

A) INFORMAČNÍ KAMPAŇ VLÁDY ČR

Vláda České republiky, jsouce vázána mezinárodními dohodami a závazky se vyjádřila k nepřijatelnosti domácího násilí a dalších forem násilí páchaného na ženách ve svých usneseních č. 565 ze dne 7. června 2000 a č. 456 ze dne 9. května a uložila jimi Ministerstvu vnitra ČR, Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR a Úřadu zmocněnce pro lidská práva provést **informační kampaň**, která by oslovila veřejnost, pomohla vynést problém na světlo a pojmenovala všechny formy domácího násilí od těch nejtvrdějších až k těm, které „zatím“ ještě nevedou k těžké újmě na zdraví.

Tato informační kampaň vlády realizovaná ve spolupráci s neziskovou organizací Bílý kruh bezpečí byla spuštěna v říjnu 2003, přičemž jako její hlavní cílová skupina byla určena dospívající mládež.

Kampaň poukázala prostřednictvím plakátů, pohlednic, informačních letáků a PC hry na škodlivost domácího násilí a zároveň odkázala jeho oběti na pomoc prostřednictvím telefonické krizové linky.³⁷²

³⁷² Více informací např. na www.domacinasili.cz

B) KULATÉ STOLY POD ZÁŠTITOU MINISTERSTVA VNITRA ČR

Dne 24. února 2003 byla odstartována první z cyklu šesti odborných diskusí, které probíhají v roce 2003 pod záštitou Ministerstva vnitra ČR pod společným názvem „Kulaté stoly na téma domácí násilí v České republice“.

Kulaté stoly zaměřené na řešení problematiky omezení domácího násilí v českých podmínkách jsou součástí řešení modelového mezioborového projektu k vytvoření právního rámce a metodických postupů pro zavedení interdisciplinárních týmů, které by spojovaly zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí.

Jako hlavní cíl tohoto projektu bylo stanoveno vypracovat návrh koncepce koordinovaného a efektivního systému boje proti domácímu násilí v České republice. Řešením byla pověřena skupina expertů z ministerstev vnitra, spravedlnosti, práce a sociálních věcí, školství mládeže a tělovýchovy, zdravotnictví a zástupců nevládních organizací ROSA, ProFem a Bílého kruhu bezpečí.

Závěry by měly vést k přijatelnému celospolečenskému pohledu na domácí násilí. Mezi klíčové otázky tohoto projektu patří rozhodnutí, zda domácí násilí smí být akceptováno jako legitimní důvod pro vstup státu a jeho institucí do soukromí občanů a jak bude tato ingerence státu vypadat v praxi.³⁷³

Domnívám se však, že na škodu tomuto počínu je jen minimální podíl expertů u diskusního stolu, kteří by se skutečně bezprostředně s oběťmi domácího násilí setkávali.

C) ALIANCE PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ

Dne 1. října 2002 byla na půdě Poslanecké sněmovny ČR založena Aliance proti domácímu násilí.

Toto uskupení – v němž hlavní tvůrčí a realizační úlohu sehrává občanské sdružení Bílý kruh bezpečí – rozvrhlo své úkoly do časového rozmezí dvou let (2002 až 2004), přičemž na jeho konci by mělo stát přijetí návrhu nového zákona proti domácímu násilí.

Mezi jeho díleč cíle dále patří např. distribuce osvětových materiálů na služebny Policie ČR a do gynekologických ordinací; spolupráce s médii; výcvik sociálních pracovníků/pracovníků azylových domů; vernisáž fotografií

³⁷³ Více informací např. na www.mvcr.cz

americké autorky Donny Ferrato na téma domácí násilí konaná v Ostravě a Praze; terénní ověření pilotního projektu „Interdisciplinárního přístupu k řešení případů domácího násilí a založení DONA centra“ v Ostravě; výškolení 100 učitelů o škodlivosti domácího násilí; uspořádání dvou seminářů na téma domácí násilí na půdě Parlamentu ČR; uspořádání národní konference o domácím násilí apod.³⁷⁴

KAMPANĚ REALIZOVANÉ NEZISKOVÝMI ORGANIZACEMI

A) KAMPAŇ OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Vůbec první česká informační a osvětová kampaň proti domácímu násilí odstartovala dne 11. září 1999 souběžně se zprovozněním krizové telefonické linky Dona, kam se mohou oběti domácího násilí obracet o radu a pomoc. Jejím zadavatelem bylo občanské sdružení Bílý kruh bezpečí, které jako její hlavní cíl stanovilo upozornit veřejnost na nepřijatelnost domácího násilí.

Součástí kampaně však byla i již výše zmiňovaná snaha nabídnout obětem domácího násilí pomocnou ruku.

Kampaň byla zaměřena jak na laickou část veřejnosti, kterou se snažila oslovit prostřednictvím billboardů, tiskových reklam a televizního spotu, tak na veřejnost odbornou (pracovníci policie, lékaři a sociální pracovníci), pro jejichž potřeby zajistila informační samolepky, letáky a manuál.

Nejviditelnější součástí kampaně potom byly reklamy uveřejněné v tisku a na velkých billboardech na území celé ČR.³⁷⁵ Jak se však ukázalo, obsah a poselství billboardů dokázala dešifrovat jen velmi malá část veřejnosti. Základní slabinu projektu však podle mého názoru představuje zejména vybuzení obětí domácího násilí k vyhledání pomoci, avšak bez současného zajištění takového druhu pomoci.

B) KAMPAŇ PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ NA ŽENÁCH 11 NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Kampaň proti domácímu násilí na ženách vyhlásilo v měsíci červnu 2003 jedenáct neziskových organizací z různých regionů České republiky, které se

³⁷⁴ Více informací na www.domacinasilii.cz

³⁷⁵ Více např. na www.bkb.cz

v rámci své činnosti zabývají problematikou domácího násilí vůči ženám (buď v oblasti přímé pomoci obětem násilí či v oblasti prevence a poskytování informací). Hlavním cílem této kampaně bylo zvýšit informovanost o domácím násilí a zároveň posílit veřejné povědomí o nepřijatelnosti tohoto jevu.

Tato kampaň měla dále za cíl poskytnout obětem domácího násilí (popř. jejich okolí) informace o tom, kam se v případě domácího násilí mohou obrátit, jaká jsou specifika domácího násilí, jak posílit svoje bezpečí apod.

Celá kampaň vyvrcholila dne 25. listopadu (Mezinárodní den proti násilí na ženách) 2003 společenskou kulturně informační akcí.

Kampaň se uskutečnila na několika úrovních:

- mediální kampaň se sestávala z tištěné a rozhlasové inzerce a televizních spotů;
- průběžné informování médií o otázkách spojených s domácím násilím, výzkumech, činnosti organizací apod.;
- akce jednotlivých neziskových organizací, zaměřené především na zvýšení povědomí o domácím násilí (semináře, informační akce apod. – o plánu akcí bylo průběžně informováno na webových stránkách kampaně.³⁷⁶

Bohužel i zde musím konstatovat, že šrám na celé této akci představuje nedostatečnost volné kapacity sítě zařízení poskytujících kvalitní pomoc obětem domácího násilí, která by byla schopna uspokojit všechny oběti domácího násilí kampaní oslovené a žádající o pomoc.

6.2 Přímá specializovaná pomoc určená obětem domácího násilí

Nezastupitelnou úlohu v ochraně společnosti před domácím násilím sehrává rovněž systém pomoci poskytovaný obětem domácího násilí (včetně jejich dětí) prostřednictvím nejrůznějších specializovaných poradenských center, azylových domů a následné terapeutické péče.

V ČR je dosud takových zařízení katastrofický nedostatek, přičemž čím více narůstá vzdálenost bydliště obětí domácího násilí od velkého města, tím minimálnější je pro ni šance na dostupnost takových služeb. V této souvislosti proto nepředstavuje nikterak překvapující zjištění, že mezi mé klientky brněnského centra určeného na pomoc obětem domácího násilí patřily i ženy vzdálené od Brna více než 180 km.

³⁷⁶ Více informací na www.stopnasilii.cz